

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv,
Ferdinandi S. Rom. Imp. Principis, Marchionis
Castilionensis F. Natu Maximi, Libri Tres**

Cepari, Virgilio

Coloniæ Agrippinæ, 1608

c. 9. De præparatione ad mortem à B. Aloysio adhibita, deque ipsa morte.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43934

CAPVT NONVM.

DE PRAEPARATIONE AD
*mortem à B. Aloysio adhibita,
dequē ipsa morte.*

TEmpus iam est exequi, quam Christianum, sanctumq; in modum se B. Aloysius ad postremum illum è terris ad caelos transitum accinzerit. Dum in hoc morbo, sanè diuturno, atque, vt tales solent, difficili, grauibusque periculis infelto fuit, nullum vnquam abiecti animi vel minimum gestu aut verbo signum dedit, nunquam ostendit obsequium se, aut quicquid aliud, quod se valetudinarij facerent, fastidire. sed quanquam inualetudo promptius, quam aliud vllum tempus, latentes animi motus in apertum proferat, suæ tamen ipse semper patientiæ constitit. Superioribus, Medicis, Valetudinarijs ad verba sèper obediuit, & quibus moribus hominem religiosum in valetudine quantumuis molesta esse oporteat, clarum in primis exemplum dedit. Postquam lecto teneri cœpit, nullis vnquam, nisi de diuinis rebus, & vita beata, sermonibus aures accommodauit. Itaq; nemo eum inuisebat, quin vt ei gratum faceret, alijs omnibus omissis, de pietate loqueretur.

retur. quod si quis oblitus huius instituti, quiddam aliud iaceret, Aloysius mēte collecta, secum ipse res alias tantisper agebat, donec ad res sacras rediretur. tunc enim se ipsum immutans, atque ad colloquium reuersus non recreari se tantum, verū etiam gestire ostendebat. Huius ipse sui consilij rationem sic reddebat. Etsi nihil ambigeret, quin de rebus indifferentibus pietatis gratia prudenter in commune loqui, nihil esset ab hominis religiosi rationibus alienum, nihilominus eò loci, quo ipse tum quidem esset, par esse, Deumque suo iure ab se postulare iudicabat, vti sermonū suorum omnium, non modo formale (sic enim loquebatur) propterea quod mens, vti semper debet, in ijs Dei honorem spectet, verū etiam materiale ipsum, sit sacrum. & omne temporis momentum quod sibi Deus extrema sua vita concederet, tanti æstimabat, vt non nisi in rerum pretiosarum tractationem expēdi vellet. Poscebat nonnunquā vestem, lecto que egressus pedetentim ad mensam, in qua erat Christi crucifixi imago adrepebat, eamque complexus osculabatur, quod item imagini D. Catharinæ Senensis, & aliorum Diuorū, quibus cubiculū cinctum erat, factitabat. Cuidā verò è valedudinarijs dicenti, nō esse, quod è lecto surgeret. se crucifixi, cæteraque simulachra

ad lectam allaturum. Atqui, inquit Aloysius, hæ sunt meæ stationes. Eum igitur morem tantisper tenuit, dum se lecto potuit mouere. Ad hoc interdium quando clausa cubiculi ianua sine arbitris erat, nullius operadiutus educebat se furtim è strato, interque illud ac parietem in angulo abiecerat in genua, ac tantisper dedebat se precibus, dum quid pro foribus increpuisset. tunc enim se quasi cubitum rediturus, erigebat. Valetudinarius aliquamdiu ratus, ad requisita naturæ surrexisse, ad extremum cum sæpius lecto digressum offenderet, suspicatus, id quod erat, postquam aliquando ex insidijs, nitentem genibus oppressit, id præterea audere vetuit. ille ubi se teneri manifestò vidit, erubuit scilicet, vetitoque deinde abstinuit. Adhibebat hoc tempore sibi crebrius ad consilium de animi sui rationibus P. Robertum Bellarminum pœnitentiæ suæ præsidem. Quodam verò vesperè ex eo requisivit, Arbitraretur ne quemquam ab igne purgatorio intactum, cœlum contingere. Ille cum annuisset, non ignarus quantum sibi haberet, de Aloysij virtute polliceri: Quin adeò, inquit, ex ijs vnum te forte confido, qui immunes à Purgatorio cœlum recta petant. Quando enim Deus pro sua in te voluntate, tot animum tuum muneribus ornamentisque cœlestibus, quorum me cō-

scium

scium esse voluisti, exornauit, quorū illud non infimum est, quòd te ab omni mortifera culpa semper abesse voluit, certò equidem spero, hoc etiam pro cumulo adiecturum, vt nusquam cunctatus ad superos euoles. Hoc responso, tantis incessit lætitijs, vt abducta à sensibus mente ad cœlestis illius ciuitatis beatitatem, obiectam diuinitus intuendam sit euectus. Quo in excessu mentis cum totam prope noctem oblectamentis quibusdam, atque solatijs, quæ mortalem modum longe excedant, traduxisset, eam postea eidem Patri asseuerauit, visam esse sibi vix momenti instar habuisse. In eadem eētali positus etiam diem suæ morti destinatū accepisse creditur, siquidē, quampluribus deinde liquidò prædixit se octauo à sacro Corpori Domini die, excessurum è vita. idq; euenit. Cuidā verò à quo singulari officio frequentabatur, aliquot ante eas ferias diebus, idem denūciauit. Interea morbus vsque eò ingrauescere, vt P. Vincentius Brunus qui infirmis præerat, vir medicinæ peritus, Aloysio negaret eum diu superesse posse, Eo comperto, socium quendā compellans: *Nescisne*, inquit, *quam felix nuntius venerit, intra octauum diem mihi moriendum esse? Amabo te, mecum vnà, pro tam eximia in me beneficentia, hymno Te Deum laudamus recitando. Deo gratias age*. Eo hymno simul ab vtroque

piè admodum dicto, non ita multò post, alteri suo condiscipulo cubiculum ingrediti, exiliens gaudio: *Pater mi*, inquit, *latantes imus, latantes imus*. quibus verbis tam effusa hilaritate pronunciatis, cæteris gemitus exprimebantur, & lachrymæ. Secundum hæc visum est, tribus Patribus, quibuscum præcipua ei gratia intercedebat, per litteras valedicere. ij erant P. Ioannes Baptista Piscator, eius olim tirocinij Magister, tum verò Rector Neapolitanus: P. Mutius de Angelis, ibidem tum Theologiæ professor: & P. Bartholomæus Recalcatus Rector Mediolanensis. His aliena manu indicavit, se, vti speraret, in cœlum proficiscens, multam illis salutem dicere, atque orare, vti se Deo commendarent. At cum præ imbecillitate virium subscribere non posset, iussit sibi manum duci, & pro suo nomine calamo crucem depinxit. Curæ illi fuit octo postremos vitæ suæ dies singularibus quibusdam pietatis ac religionis officijs exigere. Ac principiò cū sacerdoti familiari suo patefecisset, sui obitus diem se exploratò tenere, eum rogavit, vti quotidie tertia ante occasum solis hora ad se septem pœnitentiales psalmos recitatum veniret. Igitur per id tempus remotis cæteris, Christi cruci affixi, imagine eius rogatu in lecto collocata, sacerdos iuxtà prouolutus in genua,

quos

quos dixi psalmos pronuntiabat, nonnunquam, ubi ad egregium quempiam locum ventum erat, insistens, cum interea B. adolescens, oculis animoque in Christi effigie defixis tota mente, quæ legebantur voluntans, illustribus accensi in Deum studij celestiumque per motionum indicijs, ingentes lachrymarum imbres Patri ciceret, quæ item ipsi, sed leni, & quieto lapsu erumpabant. Cæteris horis diurnis, aliquod sibi caput è psychagogia, aut è soliloquijs D. Augustini, aut sermonem Diui Bernardi in Cantica, aut Iubilum: Ad perennis vitæ fontem, aut psalmum quempiam ab se delectum, vt *Latatus sum in his qua dicta sunt mihi, in domum domini ibimus: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus,* aut alium eiusdem generis legi postulabat. Vbi primum rumor esse cœpit, eum affirmasse intra octo dies diem se obiturum, certatim omnes momentum aliquod captare, sine arbitris confidenter cū eo communicandi, eiusque commendationem exposcendi. at ille omnium mandata in cœlum perferenda admirabili animi promptitudine accipere, pro omnibus se cum Deo acturum prolixa caritate, securoque animo polliceri, vt illic breui se futurum, certum habere diceret: de sua morte, perinde ac de migratione

ex vno conclauī in aliud solet, differere. Plures ad eum visum, atque etiam ministratum Patres vētitabant. in quibus magis assidui P. Marius Fucciolus Procurator Generalis, & P. Hieronymus Platus, qui altero ab eius excessu mense, & ipse naturæ concessit. Is aliquando in digressu ex eius cubiculo, ad comitem suum conuersus: *Sanctus, mihi crede, sanctus est Aloysius, vsque eò vt viuens etiam in Diuorum numero collocari possit.* Alludit nimirum ad dictum Nicolai Quinti Pont. Max. qui, cùm D. Bernardino Senensi celestes honores decerneret, de D. Antonino Archiepiscopo Florentino viuo, & præsentē, existimare se aiebat, non minus eos mereri Antoninum viuum, quàm Bernardinū mortuum. Postremis illorum octo dierum plerumque totum animum diuinarum rerum contemplationi intendebat, nisi quòd interdum aliquot de rebus sacris verba interloquebatur, aut breuiores preces interuallis funditabat. Extremo triduo æneum Christi crucifixi simulachrum, Indulgentia Pontificia, Philippinarum titulo, sacrum, quod à Patre quodam acceperat, ad extremum vsque Spiritum perpetuò pectori appressum tenuit. Crebrius eo ritu, qui in Ritualibus libris præcipitur, fidem suam professus est, vehementem interea amorem semper præferens Deo se consociandi. itaque

itaque illud identidem iterabat. *Cupio dissolui, & esse cum Christo*. Octauo Corporis Domini festo die illucescente, Valetudinarij adiutor in cubiculum ingressus, neque solito deterius habentem reperiens: Atqui, inquit, Aloysi viuus es, nō mortuus, vti futurum, tua quidem sententia, prædicabas. Cū ille perseueraret affirmare, eo se die obiturum, egressus è cubiculo valetudinario renunciat, Aloysium, cui iā melius quā ceteris diebus factum esse videatur, in ea opinione constare suæ vitæ postremum hūc diem futurum. Sacerdoti item cuidam fe-
 visitanti, ac dicenti, iam octauum diem agi, quo ipse in viuis se desitutum esse iactasset: iamque ad spem longioris vitæ excitari posse: *necdum*, inquit, *hodiernus dies totus præterijt*: Magis etiam disertè idem alij confirmavit, qui ad illum adiens, cū ex plaga, quam tum è misera macie, tum quòd iam diu in id latus continuò cubuisset, in dextro femore acceperat, grauitè laborantem offendisset, misericordia permotus: Molestum sibi quidem accidere dixerat, quod eo nobis carendum esset, optare tamen, vt his eum Deus doloribus aliquando liberaret. cui ille perquam seriò: *Hac nocte*, inquit, *moriar*. illo occurrente, non videri eo loci esse, vt tam propè absit à morte, Aloysius bis eadem iterat: *Hac nocte moriar: Hac nocte*

moriar. Totum' antemeridianum tempus
multiplici profitendæ fidei, præcandi, Dei-
que multa cum pietate adorandi officio
traduxit. Circa meridiem sacrum viaticum
quod à prima luce eius diei sæpè poposce-
rat, efflagitare enixius. at valetudinarij mi-
nime moriturum suspicati, aure: non dare,
sed cum nullum sollicitandi, rogandique
finem faceret, causari postquam semel in
hoc morbo, eo sit impertitus, non videri
sibi fas esse repeti. Tum Aloysius: De oleo
quidem sancto, inquit, est, vt dicitis, non i-
tem de viatico. Nihilominus valetudinarij
tum quidem rem negligere. Dum eo loci
valetudo eius sita est, Gregorius XIV. Pöt.
Max. de longinquo eius morbo, à Cardina-
libus, vt opinor, ipsius cognatis edoctus,
cùm percunctatus vt valeret, accepisset, iam
in cælum cogitare, suapte sponte suam ei
benedictionem, vnà cum indulgentia, vt
vocant, plenaria transmisit. Id cum ei P.
Collegij Minister nunciaisset, vt erat humi-
litas amantissimus, quantum ex illis sacris
muneribus gaudij, tantum ex eo quòd sui
Pontificem meminisse audiebat, verecun-
diæ percepit, continuoque vultum mani-
bus contexit. Minister vt hanc verecundi-
am adimeret, negat mirum id videri oportere,
si quidem Pontificem fortè quiddam
de afflictæ eius valetudine inaudisse. Alte-

ra ante

ra ante solis occasū hora, sacerdotē sui olim tyrocynij fociū, qui ad ipsum visendum ē domo, quæ est ad D. Andreæ, aduenerat, orat, vt Patrem Rectorem Collegij ad præbendum sibi salutare viaticum, flectat. Paruit ille, & vnà Litaniam de sanctissima Eucharistia pronunciarunt, Aloysio clara voce sacerdotem sequente, cui ad extremum vultu, præter consuetudinem hilari, & ore ad risum composito gratias egit. Venit deinde P. Rector sacrum viaticum afferens, quo ille & mirificè lætatus est, & in eo percipiendo animi ad pietatem, Dei que amorē inflammati, atque in spem arrecti eius quē nunc testum acciperet, coram in cælo fruendi præclara argumenta dedit. Hæc cum maximè agentem spectarent, & illas voces audirent: Accipe frater viaticum, & quæ sequitur, omnib⁹, qui in cubiculo erāt, vberim cecidēre lachrimę. Sumpto viatico placuit beato adolescenti, quemadmodum in Societate aduenientibus, aut proficiscētib⁹ in longinquas oras fieri solet, omnes qui aderant insigni amore, & alacritate cōplecti. Ibi cum eū pro se quisq; postremū salutaret, nemo erat, qui lachrymas teneret, nemo, qui ab eius amplexu diuelli posset, omnes in eū inhiantes identidē oculos magno amore, & dolore referre, eiusque preces ambire. In his erat, cui cum Aloysio

neces-

necessitudo semper fuerat, mutuis caritatis,
 & amoris officijs constituta, is seorsim eum
 adiens: se, ait, confidere breui eum beato
 Dei conspectu fruiturum, orare proinde,
 vti compertum haberet, suam illi salutem,
 dum viueret, curæ semper fuisse, ita neque
 sui illic memoriam deponeret, sibi, item si
 quid in eum officiorum negligentia offen-
 disse, veniam daret. Respondit flagranti
 sanè affectu Aloysius se infinitæ Dei beni-
 gnitatis, & clementiæ, pretiosi item sangui-
 nis Iesu Christi, & commendationis Bea-
 tissimæ Virginis matris fiducia, sperare ita
 paulò post fore. Ne dubitaret, spondere, si-
 bi pro eo agere, cordi futurum, etenim si in
 terris eum amauisset, longè etiam vehemè-
 tius in cælo, vbi plenior sit charitas, ama-
 turum. Atque hæc omnia tam integris sen-
 sibus & sermone tam expedito, tamque ad
 rem accommodato dicebat, nemini vt ve-
 rissimile videretur, tam citò abscissurum è
 vita. Eadem hora Præpositus prouincialis
 ingressus cubiculum, Aloysium compellat,
 cui ille: imus Pater, inquit, & quò? sciscita-
 tur Pater. Ad cælum respondet. tum Pater.
 Itane ad cælum? Nisi quid obstant pecca-
 ta mea, subiicit Aloysius, spem mihi eo per-
 ueniendi Dei benignitas ostendit. Conuer-
 sus Præpositus ad nonnullos astantiū, sub-
 missa voce: Audite, sultis, inquit, hic de pro-
 fectione

fectione in cœlum loquitur. at nos, scilicet, in Tusculanum eum destinabimus. exquirenti deinde, num communi sepulturæ cōmendandum censerent, responsum est eius sanctitatem videri postulare, vt eximius ei honos haberetur. Sub extremam ante solis occasum horam obsequij causa ei aderam, subiectaque capiti manu paxillum Christi crucifixi sigillum, ante quod, sub vltimū spiritum precanti Indulgentia plenaria cōcedebatur, intentis oculis contemplantem subleuabam, cū ille elata manu linteum capiti tegmen deripit. ego ratus eum motū moribundi hominis esse, tacitus repono. paulo post cū ille denuò detraxisset, egoque restituerem: Sine, inquam, Aloyfi, mi frater, ne hæc vespertina aura capiti tuo noceat. tum ille oculis Christi crucifixi imaginem mihi denotans: *Christus, inquit, moriēs capite operto non fuit.* quibus verbis animum mihi pietate, & salutari dolore confixit. Vespere, quo tempore salutandæ Deiparæ signum datur, cum ipso coram, sermo esset exortus, cuius noctu cum eo vigilandum esset, tãetsi commentando astrictam mentem haberet, iterum tamen Patrem quendam, qui iuxta ipsum erat, vt sibi adesset, rogauit. alteri item, quem eius excessum spectare cupientem, se in tempore admoniturum receperat, quasi vt promissis maneret, Vide inquit,

inquit,

inquit, maneas. Prima noctis hora conferto hominibus cubiculo, Rector, nusquam lingua hæsitare cernens, etsi ipse se moriturum ea nocte prædixisset, fidem non adhibebat, quin etiam ut hoc genere febris laborantibus euenire solet, aliquot dies superfuturum ratus, iussit, se digresso, omnes excedere, & somnum petere. neque à quoquam exorari se passus est, ut remanendi potestatem permitteret, quod negaret moriturum: sin. se ipsum nusquam ab eo discessurum fuisse, soli itaque P. Ministro, vnà cum socio item sacerdote negotium datum, ut eius curæ assisteret. Nemo non intelligit quanto sensu amoris, & dolore à sodali nobis tam caro, quem certa res erat, nunquam præterea viuum à nobis visum iri, abiuncti simus. at ipse, quem nolter mæror minimè præteriret, nostri solandi causa, polliceri nostri in cælis memorem futurum. Orare ut in postremo hoc discrimine sibi precibus essemus auxilio. compluribus, quæ post suam mortem ab ijs fieri vellet, iniungere. Ita Rectoris auctoritate compulsi, lachrymantem omnes alius post alium ab eo discessimus. Postquam solus cum duobus illis Patribus relictus est, mente semper in Deum erecta, per interualla petitas è sacris litteris voces eiciebat, ut illam: *In manus tuas Domine commendo spiritum meum, & similes. Cōstitit*

stitit aliquamdiu idem in vultu color, quo tempore qui aderant, modo preces pro eius salute concipere, modo sacrata aqua eum lustrare, modo Christi cruci affixi imaginem osculandam praeberere, non sine appolitis ad pietatem monitis. Vbi ad postremum mortis conflictum ventum est, è liuore faciei, & sudore guttatim erumpente cognorunt, graui dolore confici. at ipse inter mortuis vocibus flagitare, vt se aliter collocarent. iam enim ipsum triduum eodem membrorum situ iacuerat. At illi veriti ne mortem ei accelerarent, simulque rati hoc ab eo naturæ potius impetu, quam cogitatione peti, quòd tangere eum recusarent, cohortati sunt, veniret in mentem illius duri, & angusti strati, in quo inter tot molestias, & supplicia Christus D. N. vitam posuisset. Quo præcepto admonitus, coniectis in Crucifixi signum oculis, cum verbis non posset gestu significare, Dei amore plura etiam perferre paratum esse, visusque est sibi ipsi imperare, vt eum dolorem quietè ferret. neque verò quicquam deinde mouit. Patres, cum iam eum neque loqui, neque se commouere posse cernerent, sacratum cereum quo ad ipsum prius salutaris crucis notam expresserant, in manus dant; quem ille suo perseuerandi in sancta fide studio testificando apprehen-

prehen-

prehensum strinxit, eumque tenens paulò post visus sanctissimum Iesu nomen effari, atque ad extremum labia modicè mouens, inter alteram, & tertiam noctis horam, admirabili tranquillitate animum suo creatori reddidit. estque id adeptus quod in gratiæ loco tantoperè optarat, vt vel intra octo sanctissimæ Eucharistiæ, cuius honori semper ante alios deuotus fuerat, dictos dies, vel memoris, pijq; aduersus Christi Domini pœnas animi declarandi causa, feria sexta moreretur. itaque cum octauus eorum qui sacrae Eucharistiæ solemnibus sunt celebres, dies esset in exitu, iamque feria sexta ineunte, nocte quæ inter 12. & 11. Kalend. Quinctiles intercedit, cum vixisset annos tres & viginti, menses tres, dies vndecim, felicem illam vitam cum hac mortali commutauit. Quot annos, atque etiam menses olim, cum moreretur, egerat D. Ludouicus Caroli II. Francorum regis filius, è Diui Francisci familia, ac deinde Tholosatum Antistes, cui hic noster B. Aloysius haud modicis virtutibus affinis fuit.

CAPVT